

Warszawa, 1 października 2013 roku

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

ZSS/500/30/2013/MW

Pani
Krystyna Szumilas
Minister Edukacji Narodowej

mając na uwadze potrzebę zapewnienia równego dostępu do korzystania z ulg przejazdowych dzieciom posiadającym obywatelstwo polskie, a uczącym się za granicą lub w szkołach zagranicznych na terenie Polski, pragnę zwrócić uwagę Pani Minister na zagadnienie dotyczące ulg przejazdowych obowiązujących w środkach transportu publicznego.

Według art. 4 ustawy z 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (tekst jednolity: Dz. U. z 2012 r., poz. 1138), do ulgi przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego uprawnione są m. in.: [...] *dzieci i młodzież w okresie od rozpoczęcia obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego do ukończenia gimnazjum, szkoły ponadpodstawowej lub ponadgimnazjalnej – publicznej lub niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej, nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia.*

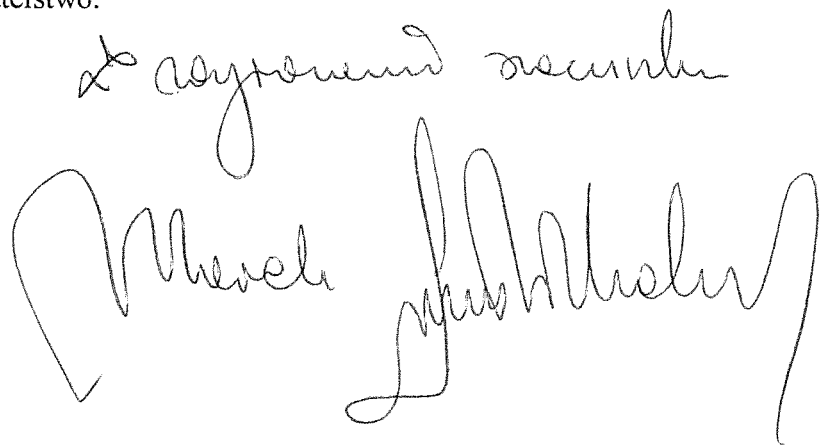
Aby skorzystać z ulg dzieci muszą legitymować się odpowiednimi dokumentami. I tak zgodnie z § 9 ust. 1 pkt 1 rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z 25 października 2002 r. w sprawie rodzajów dokumentów poświadczających uprawnienia do korzystania z ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z 2002 r., Nr 179, poz. 1495) *dokumentami poświadczającymi uprawnienia dzieci odbywających obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne i uczniów do korzystania z ulgi [...] są odpowiednio dla: dzieci odbywających obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne – zaświadczenie o spełnianiu obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego wydane przez jednostkę prowadzącą*

przygotowanie przedszkolne, dzieci i młodzieży w okresie od rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej do ukończenia gimnazjum, szkoły ponadpodstawowej lub ponadgimnazjalnej - publicznej lub niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej, do ukończenia 24 roku życia - legitymacja szkolna. Wzory legitymacji szkolnych określają przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 28 maja 2010 r. w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych (Dz. U. z 2010 r., Nr 97, poz. 624, z późn. zm.).

Wymienione powyżej przepisy nie zapewniają prawa do korzystania z ulg dzieciom posiadającym obywatelstwo polskie, ale uczącym się za granicą lub w szkołach zagranicznych na terenie Polski, posiadającym legitymacje szkolne w obcym języku. W związku z tym, często pracownicy zespołów konduktorskich oraz kontrolerzy nie uznają takich legitymacji za uprawniające do skorzystania z ulgi.

Mając na względzie powyższe, wystąpiłem do Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej, z prośbą o rozważenie możliwości podjęcia działań legislacyjnych w tym zakresie. W odpowiedzi na moje wystąpienie Pan Minister wskazał, że resortem odpowiednim do podjęcia działań legislacyjnych jest Ministerstwo Edukacji Narodowej w uzgodnieniu z Ministerstwem Finansów. Odpowiedź Pana Ministra przesyłam w załączeniu. Na problem korzystania z ulg przejazdowych przez dzieci posiadające legitymacje w języku obcym zwrócił także uwagę Prezes Urzędu Transportu Kolejowego, w liście skierowanym do mnie 9 sierpnia br.

Na podstawie art. 10a ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6, poz. 69, z późn. zm.), zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o podjęcie działań legislacyjnych w zakresie stworzenia równych szans w korzystaniu z ulg przejazdowych wszystkim dzieciom posiadającym polskie obywatelstwo.

Załączniki:

- Wystąpienie do Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej Sławomira Nowaka z 28 sierpnia 2013 r.
- odpowiedź udzielona na wystąpienie z 28 sierpnia br. przez Ministra Transportu Budownictwa i Gospodarki Morskiej
- Pismo Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego Krzysztofa Dyla z 9 sierpnia 2013 r.

MINISTER EDUKACJI NARODOWEJ

DKOW.WOKO.043. 6 .13.WD

Warszawa, 29 października 2013 r.

**Pan
Marek Michalak
Rzecznik Praw Dziecka**

Szanowny Panie Ministrze,

odpowiadając na pismo Nr ZSS/500/30/2013/MW z 1 października 2013 r. w sprawie uprawnień do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego uprzejmie wyjaśniam, co następuje:

Podzielam opinię Pana Rzecznika dotyczącą przepisów w sprawie uprawnień do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego, które nierówno traktują poszczególne grupy dzieci i młodzieży. Uważam, że zasada równego traktowania wymaga, aby system ulg obejmował wszystkie dzieci i młodzież realizujące obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązek szkolny i obowiązek nauki oraz studentów, w sposób, który wykluczałby jakikolwiek zarzut dyskryminacji.

Poruszana problematyka związana z kryteriami wysokości i zakresu poszczególnych uprawnień do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego pozostaje w kompetencjach Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej.

Należy wyjaśnić, że w związku z oceną obowiązujących w tym obszarze regulacji, Ministerstwo Edukacji Narodowej inicjowało działania w sprawie zmiany przepisów o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego.

W związku z wprowadzonymi ustawą z dnia 25 lipca 2008 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, ustawy – Karta Nauczyciela oraz ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. u. Nr 145, poz. 917), zmianami art. 16 ustawy o systemie oświaty, zgodnie z którymi *obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązek szkolny i obowiązek nauki mogą być spełnione również przez uczęszczanie odpowiednio do przedszkola lub szkoły:*

- 1) *za granicą, w tym na podstawie umów międzynarodowych lub porozumień o współpracy bezpośredniej zawieranych przez szkoły, jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej lub w ramach programów edukacyjnych Unii Europejskiej;*

2) *przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce;*

Minister Edukacji Narodowej wystąpił do ówczesnego Ministra Infrastruktury pismem z 1 października 2009 r. z propozycją stosownych zmian w *ustawie o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego* oraz w rozporządzeniu w sprawie rodzajów dokumentów poświadczających uprawnienia do korzystania z ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego, które umożliwiłyby objęcie ulgami wskazanej grupy dzieci i młodzieży.

W tym samym czasie - w związku z pracami nad *ustawą o publicznym transporcie zbiorowym* - pomiędzy Ministerstwem Infrastruktury a ówczesnym Urzędem Komitetu Integracji Europejskiej trwały uzgodnienia dotyczące zmiany *ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego* oraz kręgu podmiotów uprawnionych do ulgowych przejazdów w transporcie publicznym, które prowadzono w związku z zarzutami Komisji Europejskiej dotyczącymi nieprzyznawania przez prawo polskie ulg uczniom, obywatelom innych państw członkowskich uczęszczających do szkoły niemieckiej w Polsce.

W ich wyniku ustalono, że planowana nowelizacja *ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego* zostanie rozszerzona o kwestie dotyczące objęcia uprawnieniami do ulgowych przejazdów uczniów uczęszczających do szkół przy przedstawicielstwach dyplomatycznych państw trzecich.

Jednocześnie zobowiązano Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej w porozumieniu z Urzędem Komitetu Integracji Europejskiej do dokonania analizy obowiązującego systemu ulg w transporcie uczniów, studentów i nauczycieli.

W dalszych pracach nad *ustawą o publicznym transporcie zbiorowym* Ministerstwo Edukacji Narodowej pozostawało na stanowisku, że zasada równego traktowania wymaga, aby system ulg obejmował wszystkie dzieci i młodzież realizujące obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązek szkolny i obowiązek nauki, w tym również dzieci i młodzież, które ww. obowiązek realizują w przedszkolach i szkołach za granicą.

Ustaleniami Komitetu Rady Ministrów z 7 stycznia 2010 przyjęto, że „uwaga Ministra Edukacji Narodowej/Sekretarza do Spraw Europejskich do art. 5 *ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego* została rozstrzygnięta w ten sposób, iż powołano zespół roboczy w składzie: Minister Infrastruktury, Minister Edukacji Narodowej, Prezes Rządowego Centrum Legislacji, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Finansów, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Minister Spraw Zagranicznych ds. analizy usprawnień w zakresie ulg w przejazdach dla dzieci i młodzieży z zachowaniem aktualnych wysokości ulg. Zespół będzie prowadził prace pod przewodnictwem Ministra Edukacji Narodowej niezależnie od dalszego toku prac nad projektem *ustawy*”.

Mając na uwadze powyższe, ustalono, że prace zespołu będą skupiać się na rozwiązaniu problemu ulg dla dzieci i młodzieży, które stosownie do możliwości wynikających z ustawy o systemie oświaty, realizują obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązek szkolny i obowiązek nauki w szkołach przy przedstawicielstwach dyplomatycznych innych państw w Polsce i w szkołach za granicą oraz ustaleniu sposobu dokumentowania uprawnień do ulgowych przejazdów.

W trakcie spotkania zespołu zaproponowano, aby z uwagi na regulacje zawarte w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.), dokumentem potwierdzającym prawo do ulgi dzieci i młodzieży, które obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązek szkolny i obowiązek nauki realizują w szkołach za granicą oraz w szkołach przy przedstawicielstwach dyplomatycznych innego państwa w Polsce było zaświadczenie wystawiane przez właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, tj. wójta gminy (burmistrza, prezydenta miasta). Zaświadczenie dotyczyłoby jednego roku szkolnego.

Przedstawiona przez Ministerstwo Edukacji Narodowej propozycja została wstępnie zaakceptowana przez międzyresortowy zespół roboczy. Zespół ustalił, że Ministerstwo Edukacji Narodowej opracuje projekt takiego dokumentu (zaświadczenia) wydawanego przez wójta gminy (burmistrza, prezydenta miasta).

Ministerstwo Edukacji Narodowej przygotowało projekt ww. dokumentu oraz propozycje zmian przepisów upoważnienia do wydania rozporządzenia regulującego tę materię. W dniu 12 lutego 2010 r., propozycje zostały przekazane do uzgodnień członkom międzyresortowego zespołu roboczego, z prośbą o zgłoszenie ewentualnych uwag.

W trakcie drugiego spotkania zespołu 30 marca 2010 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej przedstawiło projekt rozwiązań uwzględniający uwagi, które członkowie międzyresortowego zespołu roboczego zgłaszali do propozycji przedstawionych w wyniku ustaleń z pierwszego posiedzenia zespołu z 19 stycznia 2009 r.

Ówczesne Ministerstwo Infrastruktury poinformowało, że nie akceptuje rozwiązania, które przyjął międzyresortowy zespół roboczy na pierwszym spotkaniu. Zgodnie z prezentowanym przez Ministerstwo Infrastruktury stanowiskiem międzyresortowy zespół roboczy miał zostać powołany, aby zająć się kompleksowo systemem ulg w Polsce. Odpowiednie uregulowania miały znaleźć się w oddzielnej ustawie zmieniającej ustawę o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego, a nie w ustawie o publicznym transporcie zbiorowym. Zmiana do ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego zawarta w projekcie ustawy o publicznym transporcie zbiorowym została wprowadzona wyjątkowo ze względu na zarzuty formalne Komisji Europejskiej.

Ministerstwo Finansów nie zgłosiło zastrzeżeń do przedstawionych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej propozycji, jednak w ocenie Ministerstwa Finansów jakakolwiek zmiana w zakresie wymiaru ulg oraz kategorii osób uprawnionych powinna być uzależniona od dokonania kompleksowej nowelizacji ustawy

o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego oraz szeregu innych czynników, których nie brano pod uwagę w ramach przeprowadzanej nowelizacji.

Powyższe stanowisko Ministerstwa Finansów oparte było o przekonanie o konieczności:

- uzgodnienia nowelizacji przedmiotowej ustawy ze wszystkimi zainteresowanymi resortami,
- rozwiązania problemu finansowania przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej, Służby Celnej oraz żołnierzy Żandarmerii Wojskowej,
- dokładnego oszacowania wpływu noweli na finanse publiczne,
- przedstawienia Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej jednego projektu rządowego w tej sprawie, tak aby zminimalizować ryzyko rozszerzenia zakresu ulg ustawowych.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych podtrzymało stanowisko, zgodnie z którym proponowane rozstrzygnięcie w dalszym ciągu nie rozwiązuje problemu niezgodności obowiązującego w Polsce systemu ulg przejazdowych z prawem Unii Europejskiej.

W związku z powyższym, mając na uwadze stanowisko Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Ministerstwa Infrastruktury w przedmiotowej sprawie, ówczesnemu Ministrowi – Członkowi Rady Ministrów Panu Michałowi Boniemu przedstawiano omawiany na drugim spotkaniu zespołu roboczego 30 marca 2010 r. projekt dokumentu potwierdzającego prawo do ulgi dzieci i młodzieży, które obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązek szkolny i obowiązek nauki realizują w szkole za granicą oraz w szkole przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce, wraz z propozycją stosownych zmian w ustawie o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego.

Jednocześnie, ówczesnego Ministra – Członka Rady Ministrów Pana Michała Boniego poinformowano, że w ocenie Ministerstwa Edukacji Narodowej, wobec stanowiska Ministerstwa Spraw Zagranicznych oczekującego rozstrzygnięć systemowych zgodnych z prawem UE oraz oczekiwań Ministerstwa Finansów i Ministerstwa Infrastruktury, które postulują kompleksową zmianę systemu ulg w Polsce, nie ma obecnie możliwości przyjęcia wnioskowanej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej zmiany dotyczącej tylko wąskiej części uprawnionych do ulgi, tj. dzieci i młodzieży, które obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązek szkolny i obowiązek nauki, realizują w przedszkolach i szkołach za granicą.

Uważam, że zasada równego traktowania wymaga, aby system ulg obejmował wszystkie dzieci i młodzież w sposób, który wykluczałby jakikolwiek zarzut dyskryminacji. Jednak przyjęcie sugerowanych zmian uniemożliwiają stanowiska właściwych resortów, których postulaty w omawianym zakresie wykluczają się.

Z poważaniem

Z upoważnienia
MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ
Przemysław Kaczyński
PODSEKRETARZ STANU